

Din punct de vedere structural, formulele inițiale mențin toate elementele tradiționale (E_1 , E_2 , T_1 , T_2 , V , $\bar{V}$), demonstrând astfel marea lor stabilitate și viabilitate. Dar fenomenul cel mai important îl constituie folosirea diferențiată a formulelor inițiale afirmative și negative, ceea ce confirmă valabilitatea concluziilor noastre privind atitudinea diferențiată pe care povestitorii o au față de faptele relatate în diferite tipuri de basme (fantastice, nuvelistice etc.).

Formula E_1T_1 continuă să rămână cea mai răspândită formulă inițială din toate basmele, atingând o frecvență deosebită în basmul nuvelistic. În privința celorlalte elemente care se adaugă acestei formule simple (E_2 , T_2 , V , $\bar{V}$), ele pot fi întâlnite la foarte mulți povestitori contemporani.

Prezența tuturor elementelor formulei inițiale tradiționale în basmele contemporane vorbește, desigur, de marea lor stabilitate, dacă mergem mai departe însă, observăm o serie de fenomene care nu pot fi deloc neglijate, întrucât ele constituie tocmai aspectul nou pe care vrem să-l evidențiem.

În primul rând, la majoritatea povestitorilor contemporani începe să se simtă tendința spre simplificarea formulei inițiale. Dispar treptat formulele complexe — atât de răspândite în colecțiile clasice, mai ales în basmele fantastice, — iar locul lor este luat de formula simplă, specifică basmului nuvelistic și basmului cu animale (E_1T_1). Totodată, la unii povestitori dispare și elementul T_1 , ceea ce, de fapt, duce la distrugerea formulei, întrucât elementul E_1 nu poate alcătui singur o formulă: „A fost un om sărac“; „O fost o femeie“; „Ierau doi frați...“¹

Uneori, tendința de simplificare merge mai departe, ajungându-se chiar și la eliminarea elementului E_1 (basmul va începe deci *ex abrupto*, introducându-ne direct *in medias res*).

Simplificarea sau dispariția formulei inițiale (chiar și din basmul fantastic) nu constituie singura modificare; procesul de „încălcare“ a unor norme tradiționale este mult mai complex, el afectând și alte laturi ale formulei inițiale. Una dintre aceste laturi o constituie distrugerea versului. Am văzut, de pildă, că formula $E_2T_1T_2V$ alcătuiă o strofă formată din patru versuri unite printr-o rimă împerecheată, specifică poeziei populare românești, formînd astfel un tot („A fost odată/Ca niociodată/Că de n-ar fi/Nu s-ar povesti“). Este de ajuns să se înlăture un singur element și formula va fi sărăcită, pierzînd din expresivitate. Iată cum sună o astfel de formulă în gura unui povestitor contemporan: „Așa a fost, că de n-o vu hi, nu s-o vu pomeni!“ (I, 452). Prin eliminarea elementelor T_1 și T_2 dispar dintr-o dată două versuri; E_2 rămîne fără rimă, suspendat, rima menținîndu-se numai în cadrul elementului V . Prin urmare, în acest caz, distrugerea rimei are loc numai parțial. Fenomenul însă, după cum vom vedea, se va intensifica în formula finală și cea mediană, unde dispariția totală a rimei este mult mai frecventă.

Procesul de combinare a formulelor inițiale, mediane și finale se intensifică. Constatăm, de pildă, înglobarea unor formule mediane în formula inițială. Este vorba de *formula mediană externă de solicitare a curiozității ascultătorilor*;

¹ O. Birlea, *Antologie de proză populară epică*, vol. I—III, (București), 1966, vol. I., p. 240, 460, 527. (În continuare, fiind vorba de aceeași sursă, vom cita în text, precizînd numai volumul și pagina).